

editorial

Úvodem

Aktuální číslo časopisu *Bohemica litteraria* přináší studie věnované tématům, která souvisejí s českou literaturou druhé poloviny 19. století. Různě zaměřené práce autorů působících jednak v Ústavu pro českou literaturu AV ČR, jednak na brněnské Masarykově univerzitě přitom mají jeden společný úběžník – vši mají si, byť v odlišných perspektivách, soudobé literární kritiky, jejich rozmanitých podob a funkcí.

V první ze studií se Michal Charypar zabývá kritickým ohlasem *Bibliotéky českých původních románů historických i novověkých* a jejich jednotlivých svazků, které vycházely v letech 1855–1860 v pražském nakladatelství Kateřiny Jeřábkové. Zuzana Urválová v následující studii přináší vhledy do posuzovatelské praxe německojazyčného časopisu *Kritische Blätter für Literatur und Kunst* (1857–1858), vydávaného Ignácem Leopoldem Kobrem v Praze a v Lipsku. V další studii se Ladislav Futtera vrací k humoristickému almanachu *April* (1862), jehož kritické přijetí pozoruje v zevrubněji popsaném kontextu situace české literatury počátku šedesátých let. Martin Hrdina se pak v časovém horizontu o deset let pozdějším zabývá polemikami o literární prvotiny básníka Hanuše Věnceslava Tůmy, v jejichž pozadí sleduje napjatý vztah pražského kulturního centra a územně chápané literární periferie, jejíž možnosti zasahovat do kulturního dění se v daném případě zřetelně projeví. Problematické vymezování periferie vůči kulturnímu centru se věnuje i závěrečná studie Michala Fránka, jenž se z nové perspektivy vrací k fenoménu tzv. moravské kritiky, významnému pro etablování literární moderny v českém prostředí.

Čtenáři předložených studií si patrně všimnou, že předmětem pozornosti jsou zde nejednou literární fakty nedotčené výraznějším badatelským zájmem, události a texty vnímané jako okrajové, jejichž nepřítomnost v českém kulturním kánonu je pochopitelná. Cílem naší práce ovšem není vyplňovat pověstné mezery v poznání ani revidovat v daných případech proběhlý kanonizační proces, ale ověřit při studiu rozličných pramenů, vzniklých v různých dekádách druhé poloviny 19. století, plauzibilitu literárněsociologického přístupu Pierra Bourdieua. Každá z našich studií si tak určitým způsobem, více či méně explicitně klade otázku podoby českého literárního pole v určitém stadiu jeho vývoje, vztahů v něm a možností literární kritiky vstupovat do těchto vztahů, ovlivňovat je.

Do jaké míry je zmíněná metoda inspirativní a přínosná pro pochopení minulosti české literatury, případně jak ji bude potřeba uzpůsobit pro analýzy domácích literárních dějin, mohou naše signální studie zatím jen naznačit. Relevantní v tom ohledu může být pro čtenáře přítomného čísla časopisu také rozhovor s Janem Dlaskem z Ústavu germánských studií FF UK, autorem nedávno vydané knihy *Dějiny fínskošvédské literatury*, v níž spatřujeme inspirativní aplikaci Bourdieuova přístupu na situaci kultury nepoměrně menšího rozsahu a complexity, než o jakou se jedná v případě Francie.

Martin Hrdina – Michal Fránek